

ЗМІНИ БІОХІМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ У М'ЯЗАХ КОРОПА ЛУСКАТОГО *CYPRINUS CARPIO L.* ЯК ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ТОВАРНОЇ РИБИ

Мехед О.Б., канд. біол. наук, д-р пед. наук, проф.
Національний університет «Чернігівський колегіум»
ім. Т.Г. Шевченка, м. Чернігів, Україна

В останні роки існує гостра проблема забруднення водойм речовинами антропогенного походження. Основними забруднювачами водних екосистем є промисловість та сільське господарство, особливо при неконтрольованому використанні хімічних речовин. Тому за мету нашої роботи було взято вивчення токсичного впливу пестицидів та йонів важких металів на вміст окремих метаболітів в організмі коропа лускатого (*Cyprinus carpio L.*), оскільки потрапляючи у водне середовище вже у незначній концентрації, вони пагубно впливають на розвиток і здатність до виживання мешканців водойм, що у свою чергу викликає погіршення товарної риби [3]. В той же час в організмі водних мешканців за накопичення йонів важких металів виникають певні біохімічні зміни [1], що можуть призводити до таких ефектів як уповільнення росту, зменшенням репродуктивної здатності риб, збільшенням вразливості до ураження хвороботворними мікробами і вірусами, що особливо у високих концентраціях призводить до масової загибелі мешканців водойм тощо [2].

Об'єктом дослідження були 2-річні особини коропа лускатого (*Cyprinus carpio L.*), масою до 500 г із Чернігівського риборозплідника ПрАТ «Чернігіврибгосп». Досліди проводили в 200-літрових акваріумах з відстояною водопровідною водою. Для досліду було сформовано 4 групи по 5 риб, період їх адаптації складав 3 доби, а експериментальний – 14 діб. Риба утримувалась за впливу токсикантів, потрібну концентрацію яких створювали шляхом внесення розрахованих кількостей гербіцидів та солей важки металів. Дослідження проводили з додержанням вимог Міжнародних принципів Гельсінської декларації про гуманне ставлення до тварин. Визначення активності лактатдегідрогенази та вмісту лактату в тканинах коропа здійснювали загальноприйнятими методиками з використанням реактивів Філісіт (Україна). Метод визначення дієнових кон'югатів поліненасичених жирних кислот в тканинах риб полягав в дослідженні процесу пероксидного окислення поліненасичених жирних кислот, що супроводжується перегрупуванням подвійних зв'язків та виникненням систем дієнових

структур, що мають максимум поглинання при 232-234 нм. Метод визначення малонового діальдегіду в тканинах полягав в роботі з підвищеною температурою в кислому середовищі. МДА реагує з 2-тіобарбітуровою кислотою з утворенням забарвленого триметилового комплексу (ТМК), що має максимум поглинання при 532 нм. Метод визначення гідроперекисів будується на осадженні білку з додавання трихлороцтової кислоти, розчину солі Мора та HCl. Вимірювання оптичної щільності проводили протягом 10 хвилин після додавання роданистого калію при $\lambda = 480$ нм.

У відібраних зразках тканин (білі м'язи) було встановлено, що за дії різних гербіцидів показник лактату змінюється. В білих м'язах спостерігалось незначне зменшення біохімічних показників за дії 2.4Д та Раундапу і лише в група з Зенкором показник впав майже на 22%.

Аналіз даних експерименту засвідчує, що при сумісному навантаженні гербіцидами та солями цинку спостерігаються значні зміни показників ПОЛ в тканинах риб всіх дослідних груп. Так, вплив Раундапу на вміст гідроперекисів, у порівнянні з показником контрольної групи, викликає збільшення останнього майже у два рази. Найбільших змін вмісту дієнових кон'югатів досягнуто у групі риб, що підлягала впливу гербіциду Раундап сумісно із йонами Цинку. Кількісні показники малонового діальдегіду змінюються найбільше також за дії Раундапу тільки в білих м'язах та мозку. Таким чином, можна зробити висновок, що вся ланка ПОЛ зазнає впливу за дії гербіцидів, активність лактатдегідрогенази та вміст лактату є чутливими показниками сумісного токсичного впливу гербіцидів та йонів Цинку на риб, тобто ці показники можна використовувати для моніторингу якості м'яса риб.

Список використаних джерел

1. Костюк К.В., Грубінко В.В. Специфічні та неспецифічні реакції клітин гідробіонтів на дію важких металів та нафтопродуктів. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Серія: Біологія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. Вип. 2 (47), С. 35–43.

2. Мехед О.Б., Яковенко Б.В., Жиденко А.О. Вплив зенкору на вміст глюкози та активність ферментів глікогеногенезу в тканинах коропа лускатого при різних температурах. *Український біохімічний журнал*. 2004. 76, № 3. С. 99–103.

3. Яковенко Б.В., Третяк О.П., Мехед О.Б., Деркач С.М., Чкана Н.В. Активність деяких ферментів у печінці коропа за дії гербіцидів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Біологія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. № 2 (47). С. 233–236.